

Ken uw vijanden!!

René van der Vlugt

Plant Research International. Postbus 16, 6700 AA Wageningen.
E-mail: Rene.vanderVlugt@wur.nl

Geachte lezer,

Voor u ligt weer een speciale uitgave van 'Gewasbescherming', ditmaal geheel gewijd aan plantenvirussen. Misschien niet direct de meest bekende en in het oog springende groep van plantenziekten, maar wel een die voor een land als Nederland, met zijn bloeiende handel in plantaardig uitgangsmateriaal en eindproducten, zeer belangrijk is.

Vanuit economisch oogpunt is de directe en indirecte schade die plantenvirussen elk jaar toebrengen aan de verschillende Nederlandse land- en tuinbouwsectoren aanzienlijk en loopt al vlug in de tientallen miljoenen euro's. Directe schade bestaat vooral uit opbrengst- en kwaliteitsverliezen, indirecte schade vooral uit de kosten verbonden aan preventieve maatregelen, keuringen, exportcertificaten en, als het dan toch een keer mis gaat, geleden imagoschade. Fytosanitair zijn virussen belangrijk omdat Nederland, naast een grote producent van land- en tuinbouwproducten, ook een doorvoerland is en de kans dat daarmee nieuwe ziekten en plagen geïntroduceerd worden, is heel reëel. Pepinomozaïekvirus is daar een recent voorbeeld van. Handelsmateriaal moet voldoen aan hoge eisen wat betreft gezondheid. Het materiaal moet vrij zijn van symptomen, maar ook moeten garanties kunnen worden gegeven dat er geen sprake is van latente infecties. De beschikbaarheid van gevalideerde

toetsen voor het aantonen van virussen is dus van cruciaal belang.

Omdat ze op celniveau aangrijpen, is directe bestrijding van virussen niet mogelijk. De ervaring van tientallen jaren leert dat slechts één aanpak effectief is: voorkomen is beter dan genezen. Problemen moet je voorblijven. Die (mogelijke) problemen moeten dan wel tijdig onderkend worden. Een adequate en tijdige reactie op een virusprobleem is niet alleen afhankelijk van herkenning van de ziekte, hetzij door getrainde personen of betrouwbare en betaalbare diagnostica, maar ook van erkenning van de ziekte. We moeten ook rekening houden met de mogelijkheid dat een bepaald virus ook Nederland kan bereiken en zorgen dat we daarop voorbereid zijn. Het ontwikkelen van de juiste diagnostica duurt al snel enkele maanden en in die tijd kan het virus al lang vaste grond onder de voeten hebben gekregen. Uitroeien van een ziekte, zo leert het verleden, is vaak nagenoeg onmogelijk en gaat in ieder geval gepaard met aanzienlijke kosten.

Nederland heeft altijd kunnen bogen op een grote internationale reputatie op het gebied van het onderzoek aan plantenvirussen. De kennis die daaruit voortvloeide kwam rechtstreeks ten goede aan het bedrijfsleven en keuringsdiensten en heeft zonder twijfel aanzienlijk bijgedragen aan de vooraanstaande positie die Ne-

derland opgebouwd heeft als exporteur van land- en tuinbouwproducten. Nederland staat niet voor niets bekend als leverancier van kwaliteit. Maar de concurrentie staat niet stil en kwaliteit heeft een prijs. De investeringen in landbouwkundig onderzoek, door zowel het bedrijfsleven als de overheid, lopen al jaren terug en ook het plantenvirologisch onderzoek heeft daaronder te lijden. Dit leidt uiteindelijk tot het verdwijnen van kennis. Kennis die over tientallen jaren opgebouwd is en niet zomaar een-twee-drie weer tevoorschijn getoverd kan worden.

Virussen zijn opportunisten bij uitstek. Ze zijn in staat om zich in heel korte tijd aan te passen aan allerlei nieuwe omstandigheden. Ze kunnen zich zeer snel ongemerkt te verspreiden en voor grote problemen zorgen. De afgelopen jaren is de wereld daar diverse malen aan herinnerd; de SARS-crisis staat veel mensen nog bij en het gevaar van de vogelgriep is nog altijd niet geweken.

Ook plantenvirussen zijn daarop geen uitzondering. Waakzaamheid blijft geboden en nieuwe maar ook oude virusproblemen zullen steeds blijven opduiken. Resultaten behaald in het verleden bieden wat dat betreft geen garantie voor de toekomst. Tekenend zijn bijvoorbeeld de hernieuwde problemen met aardappelvirus Y maar ook het plots weer opduiken van *Arabis*-mozaïekvirus in de sierteelt.

ARTIKEL

Een goede herkenning en detectie van virus is belangrijk. Specifieke, robuuste en betaalbare diagnostica zijn dan ook onontbeerlijk. Nieuwe technieken en nieuwe kennis, zeker ook over het genetische materiaal van plantenvirussen, levert hier nieuwe mogelijkheden op. Maar met de nieuwste en meest gevoelige detectiemethoden alleen kom je er niet. Detectie vertelt je of je wel of niet een probleem hebt. Belangrijk, maar nog belangrijker is om de problemen voor te blijven. Kennis van het gedrag

van een virus, de interactie met zijn omgeving, de waardplanten en zijn vectoren, kortom van de epidemiologie van plantenvirussen, is daarvoor van groot belang. Die kennis is nodig om tijdig adequate beheersmaatregelen te kunnen treffen. Die kennis kan echter alleen met onderzoek vergaard worden. Gelukkig wordt er nog steeds plantenvirologisch onderzoek in Nederland bedreven. De artikelen in dit nummer van 'Gewasbescherming' getuigen hiervan en geven een goed beeld van het praktijkge-

richt onderzoek. Plantenvirologen van de keuringsdiensten, PD, PPO, PRI en WU zitten regelmatig met elkaar om de tafel en werken in alle openheid nauw samen. Ook het bedrijfsleven wordt hierbij betrokken.

Nederland is een kenniseconomie. Kennis is cruciaal voor het behoud van onze concurrentiepositie. Laten we daarom vooral niet het oude motto vergeten dat zo treffend van toepassing is op plantenvirussen: **Ken uw vijanden!!**

ARTIKEL